

GARSAI IR RAIDĖS

Kalba susideda iš žodžių, o žodžiai iš garsų. Raidę rašome, o garsą tariame ir girdime.

A a, A a, B b, C c, Č č, D d, E e, E e, Ė ė, F f, G g, H h, I i, I i, Y y,
J j, K k, L l, M m, N n, O o, P p, R r, S s, Š š, T t, U u, U u, Ū ū, V v, Z z, Ž ž.

Kiek raidžių yra lietuvių kalboje? _____

Visos paeiliui surašytos raidės vadinasi

a b e c e l e arba r a i d y n a s.

Raidės yra didžiosios ir mažosios.

Didžiosiomis raidėmis rašoma:

1. pirmasis sakinio žodis,
2. žmonių vardai ir pavardės,
3. pasaulio dalių, valstybių, miestų, upių, kalnų vardai,
4. Dievo ir švenčių pavadinimai,
5. mandagumo ir pagarbos žodžiai laiške (Tu, Jūs...)

Parašyk du žmonių vardus arba pavardes.

_____

Parašyk valstybės arba miesto pavadinimus.

_____

Parašyk du švenčių pavadinimus.

_____

Balsiai

a, ą, e, ę, è, i, į, y, o, u, ū, yra b a l s i a i. Jie tariami atvira burna. Balsių yra 12.

Perskaityk garsiai dėžutėje surašytas raides.

Garsiai skaityk šiuos balsius: a, e, i, u

Dabar skaityk garsiai šiuos balsius: è, y, o, ū, ą, ę, į, ū.

Ar vienodai juos ištariame? _____

a, e, i, u ištariame trumpai. Jie yra trumpieji balsiai .

a, e gali pailgėti.

è, y, o, ū, ą, ę, į, ū ištariame ilgai. Jie yra ilgieji balsiai .

Pabrauk trumpuosius balsius vienu brūkšneliu, o ilguosius – dviem.

1. Rimas su Vifu myli savo tėvelį ir mamytę.
2. Mūsų namas yra mūrinis.
3. Mokinys rašo rašinėį.
4. Mes turime mažą gražų šunytį.
5. Arūnas myli savo sesutę.
6. Ritutė glosto mažą katytę.
7. Iš upės kilo rūkas.
8. Rudenį nuvysta gėlės.
9. Mokyklos iškyla buvo parke.
10. Ugnis dega židinyje.

1. Skaityk garsiai ir įrašyk balsius.

Varnos ir šuo

Šuo g__lėjo prir__štas prie b__dos ir grauž__ kaulą. Atlėk__ .
 dvi__ varn__s ir nutar__ atimt__ kaulą. Vien__ varn__ nusileidus__ kirt__
 š__niui į uod__gą. Šuo atsisuk__ ir nor__jo sugaut__ varną. Kit__ varn__
 pagr__bė kaulą ir abi n__skrido ant st__go.

ą, ę, į, ū yra nosiniai balsiai.

Nosines balses rašome žodžių galūnėse, kai vienaskaitoje atsako klausimą KA?, daugiskaitoje KO?

2. Skaityk šiuos sakinius, o skliausteliuose parašyk, į koki klausimą atsako pabraukti žodžiai.

1. Vasarą mano šeima skrido į Lietuva. (ka?)
2. Mes Vilniuje aplankėme teta. (   )
3. Miškuose matėme daug pušų. (   )
4. Stovykloje susitikau daug draugu. (   )
5. Arūnas susižeidė koją. (   )
6. Prie vieno ežero pamatėme gyvatę. (   )
7. Algis įlipo į aukštą medį. (   )
8. Netoli tetos namų yra traukinių stotis. (   )
9. Važiuojant į stovyklą matėme žydinčias pievas. (   )
10. Miškuose gyvena daug paukščių ir žvėrelių. (   )

Priebalsiai

b, c, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, t, v, z, ž yra priebalsiai.

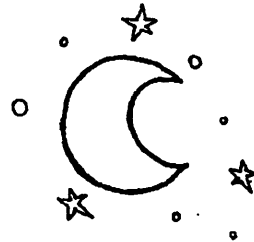
Juos tariame pusiau atvira burna.

1. Skaityk priebalsius garsiai. Kiek yra priebalsių? _____

2. Skaityk ir pabrauk priebalsius.

-Sek pasaką, mamytė,
Aple senus laikus,
Kai altvarai ir laumės
Skrajojo po laukus...

-Skubėklį į lovytes,
Išdykėllai mažl,
Jau pasaka ateina,
Jau beldžilas į duris...

Stasė Vanagaitė-Petersonienė
Iš "Laumė Daumė"

3. Skaityk ir irrašyk praleistus priebalsius.

....._eniai, _enlai gy_veno turting_ ūkininka_.
Ji_ tu_ėjo dvy_l_a sū_ų ir tris _ukte_is.
Jau_esnio_l _ktė bu_o _ardu Eg_ė.....

Kai kurie priebalsiai ištariami neaiškiai, arba vietoj vieno priebalsio girdime kitą, pvz., vargti ištariame varkti.

Kad sužinotume, kada kokį priebalsį rašyti, reikia žodį pakeisti taip, kad po neaiškaus priebalsio būtų balsis, pvz., vargti – vargo.

1. Pakeisk žodžius taip, kad po neaiškaus priebalsio būtų balsis.

dirbti	_____	graužti	<u>graužė</u>
bėgti	_____	degti	_____
rūkti	_____	žengti	_____
rūgti	<u>rūgo</u>	skalbti	_____
dygti	_____	skelbti	_____
lipti	_____	baigti	_____

Jeigu priebalsiai prieš a, ą, o, u, ą, ū tariami minkštai, tai po tų priebalsių rašomas minkštumo ženklelis -i. Jis netaromas kaip atskiras garsas.

1. Skaityk ir isiklausyk, kaip tariami pirmi priebalsiai.

kaulas – kiaušė, kaukti – kiaušas,

žuvis – žiurkė, žodis – žiogas, sula – siuva

2. Irašyk žodžiuose minkštumo ženklą ir perskaityk žodžius.

vyšn__os

k__aušinis

bal__onas

s__ūlas

k__aulė

kr__aušė

kvep__a

l__ūtas

3. Pabrauk minkštumo ženklą.

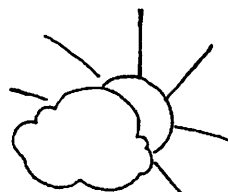
Išėjo pasivaikščioti lietus—

Į žolę brauko stiklinius batus.

Ir grias debesų aristokratas:

-Aš pasipuošęs vėjo švarkellu!

Žengiu perkūno išgrįstu keliu.

**-Aš skrieju tarsi lėktuvu pilotas!—
Vis tauškia pliauškia pagyrų tas puodas.
-Kviečiu ten peliukus pasmailžauti
ir saulės torto gabalą nudžiauti.**

Eduardas Mieželaitis

Žodynėlis

aristokratas – didikas, iš karališkos giminės
išgrįstas – išklotas
tauškia, pliauškia pagyrų... – kalba ir kalba apie save
pasmailžauti – skaniai pavalgyti

skrieja – skrenda
nudžiauti – paimti

4. Perskaityk ir ištaisyk klaidas.

Pasakojimas

Kartą buvau nuėjęs į ežerą pameškeroti. Užmečiau meškerę ir Lauku. Žūru, žūru – trukt, truk.. Aš kilst meškerę, tik spurdu, spurdu Koks didelis daiktas ant kablelo užklbęs. Net krūptelėjau. Žūru – Gi varna. Galvojau, kaip ča galėjo atsiliti. Tuoj, kad ėmė rėkti kasnors man viršum galvos... pakelu galvą –gi vėžys, kad leka, leka...

krūptelėti – iš baimės pajudėti

Ar supratote, kad čia atbulinė pasaka?

5. Surask ir pabrauk minkštumo ženklą.

KEISTAS NAMAS

**Stovi girloj nameliukas,
Tam namelyje – žmogeliukas,
Ten gyvena vabaliukas,
Mažutėlis skruzdėliukas.**

Sigitas Geda